

Implementarea mecanismelor de Responsabilitate Extinsă a Producătorilor pentru asigurarea reciclării deșeurilor

129 martie 2021

Sergiu Gaibu

Vadim Gumene

Iuliana Cantaragiu

Ina Coșeru

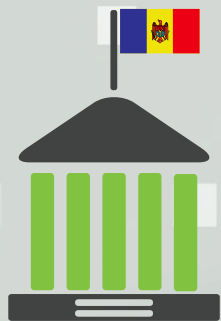
SCOPUL STUDIULUI

Studiul își propune să analizeze interacțiunea actorilor cheie ale lanțului de reciclare a deșeurilor: Producători / comercianți – Consumatori – Reciclatori – Stat, practicile de stimulare în acest domeniu și să propună mecanisme de stimulare a participanților la acest proces de returnare și valorificare a deșeurilor rezultate din procesul de consum.

Definiția Responsabilității Extinse a Producătorului (REP)

Responsabilitatea Extinsă a Producătorului este un instrument economic care vine să responsabilizeze agenții economici atât la etapa de producere, în vederea utilizării cât mai raționale a resurselor naturale prin reducerea componentelor/structurii produsului fabricat și/sau ambalajelor inutile, cât și la etapa plasării pe piață a mărfurilor, prin asumarea răspunderii de a prelua de pe piață deșeurile reciclabile generate în urma consumului acestor mărfuri.

Taxa de mediu

Guvern

- Stabilire reguli stimulatorii
- Monitorizarea sistemului
- Supravegherea echității

Producător

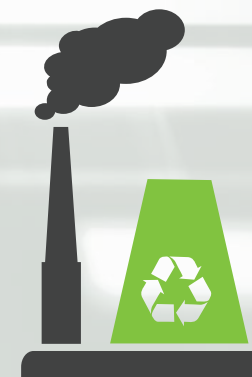
Taxa de mediu

Primă pentru
eficiență ecologizare

Cost
Servicii

Bonus
retur deșeu

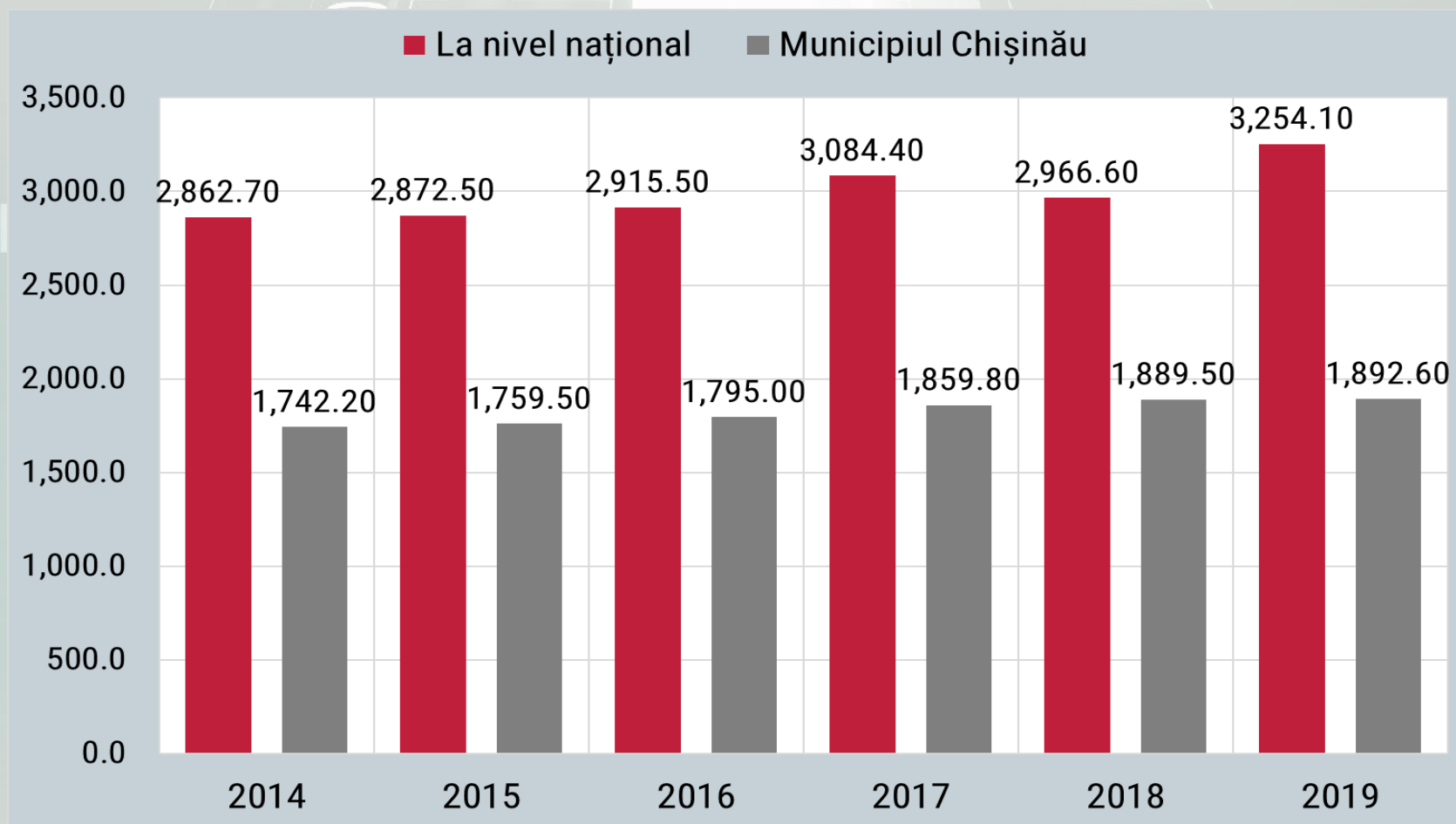
Servicii Tratare
Deșeuri

Consumatori

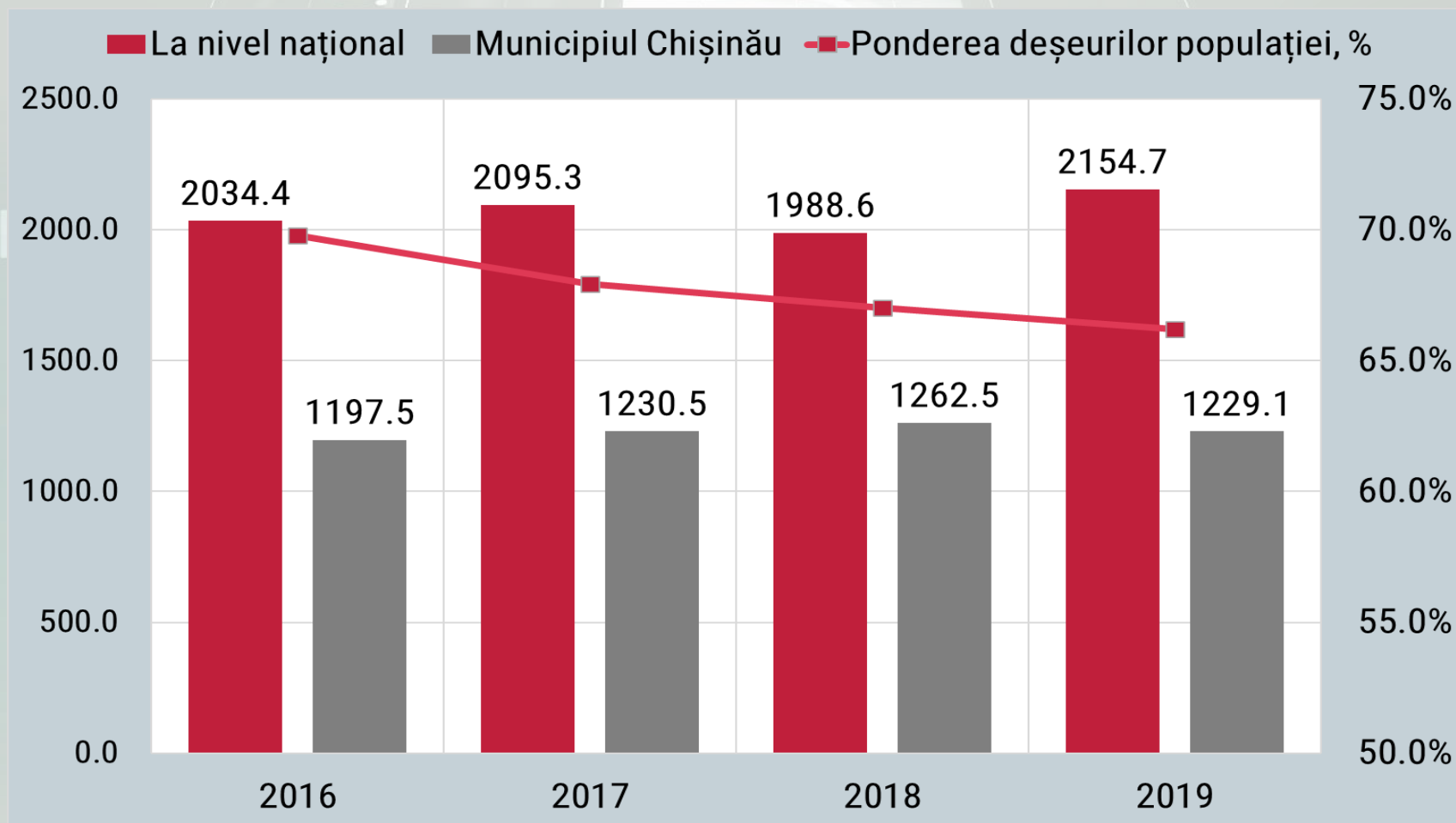
Situația actuală privind deșeurile

Deșeuri municipale colectate de la populație, instituții și agenți economici in profil teritorial, 2014-2019, mii m³

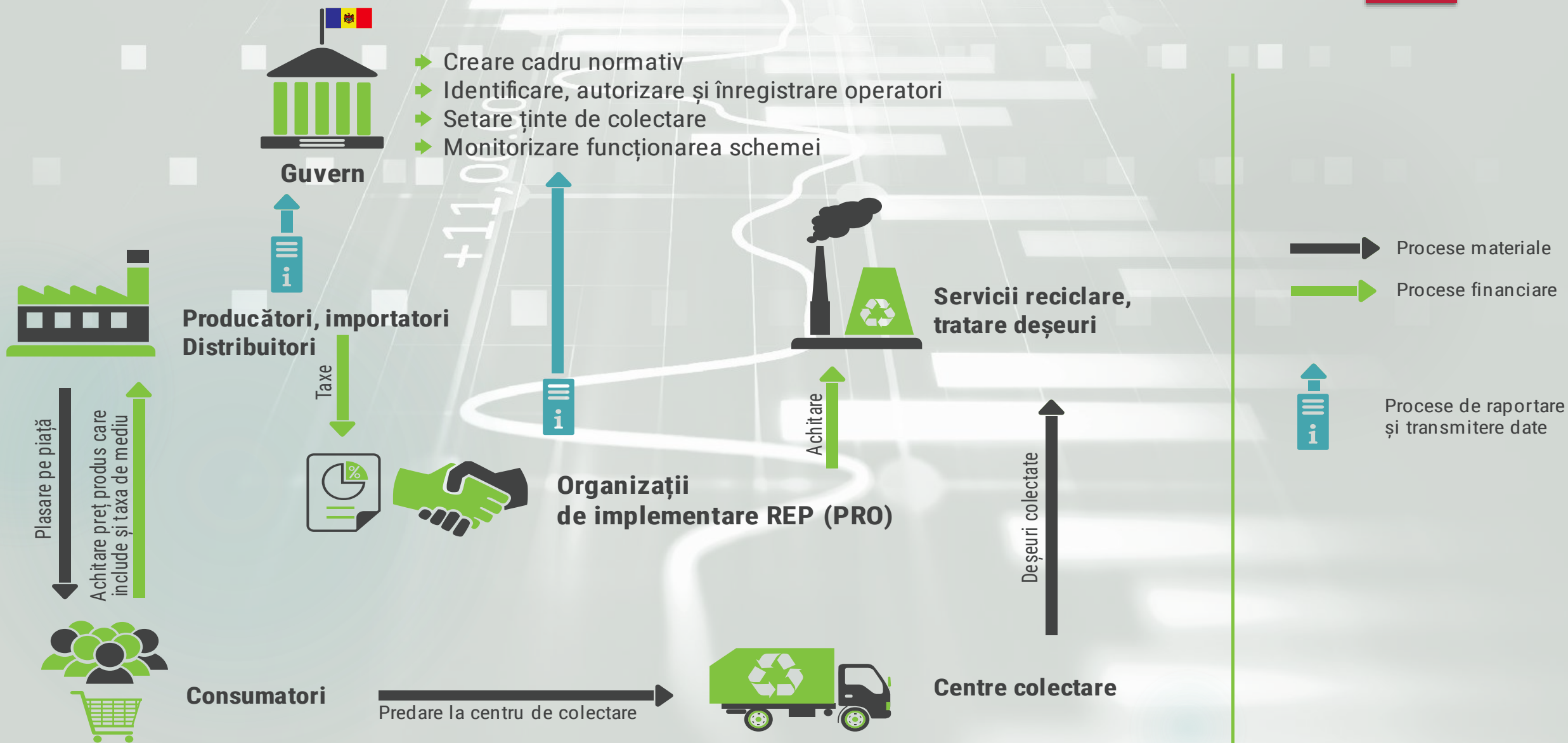

Situația actuală privind deșeurile

**Deșeuri municipale colectate de la populație, mii m3,
cota în total deșeuri colectate, 2016-2019**

Mecanism REP

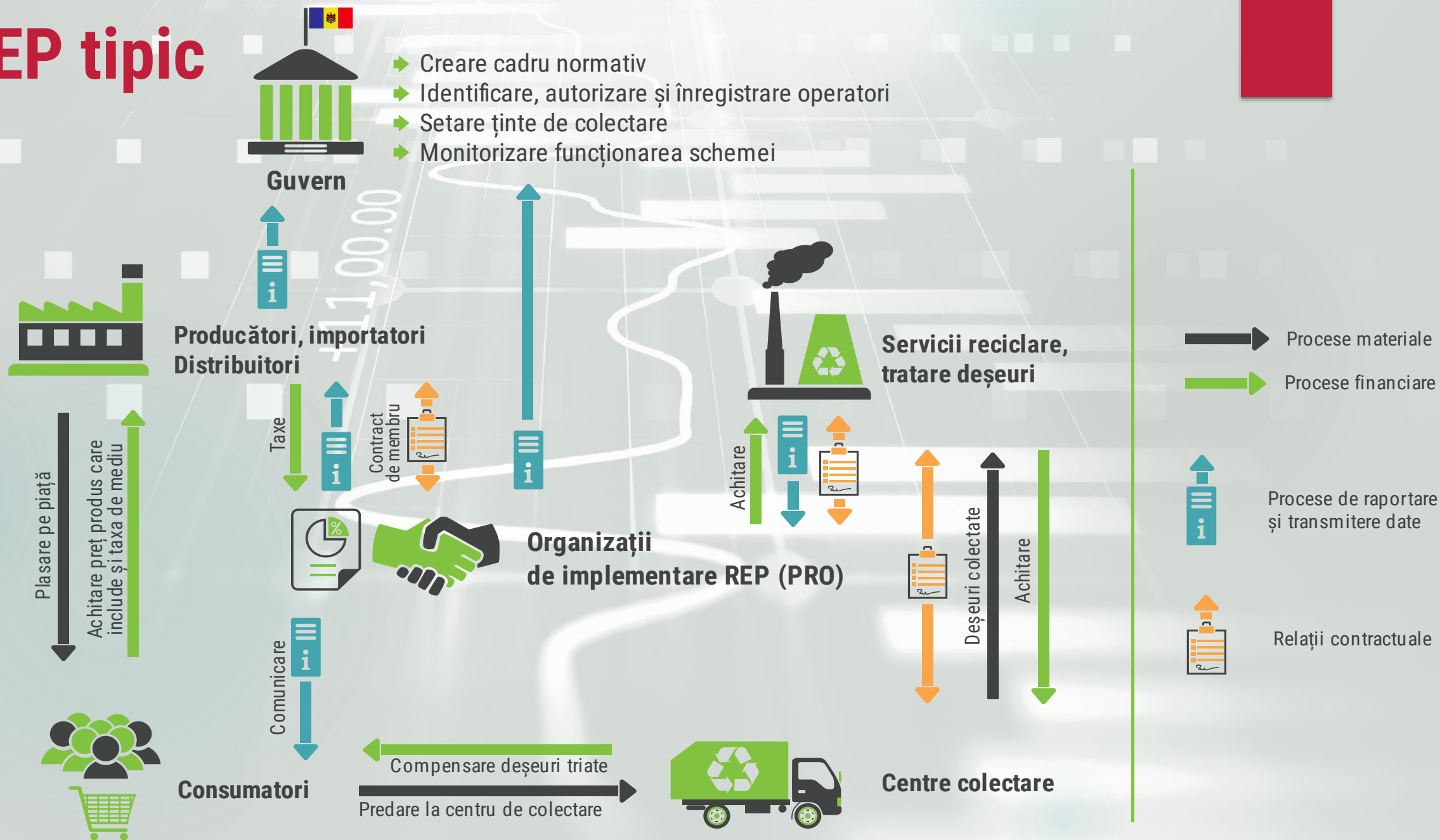

Evaluarea practicilor UE de succes în aplicarea instrumentului REP

Model REP în Moldova

REP tipic

Fluxurile financiare

Elementul cheie al sistemului REP este buna organizare a fluxurilor financiare ce provin din taxa de mediu acumulată.

- ▶ PRO gestionează resursele acumulate de la producători și distribuitori, funcționând pe principiu compensatoriu. Resursele neutilizate (economisite) de la fiecare producător, datorită realizării obiectivelor sau suprarealizării obiectivelor de colectare, vor fi reutilizate pentru acoperirea obligațiunilor ulterioare ale producătorului respectiv.
- ▶ În caz de insuficiență a resurselor la PRO (amenzi etc), producătorii și distribuitorii răspund solidar pentru suplinirea resurselor lipsă. În cazul în care amenda sau neonorarea obiectivelor de reciclare sunt din culpa unor producători (prezentare date false, obligațiuni asumate și nerealizate etc), PRO trebuie să aibă pentru astfel de situații mecanisme de impunere a achitării contribuțiilor survenite din culpa producătorului responsabil.
- ▶ În același timp incapacitatea de achitare a obligațiunilor unui producător nu reduce obligațiunea PRO față de guvern, onorarea căroră rămâne o responsabilitate colectivă a producătorilor membri ai PRO.
- ▶ Pentru ca să nu fie o presiune prea mare pe lichiditățile producătorilor și impozitorilor este necesar de avut implementată opțiunea de acceptare de către Guvern a unor instrumente de garantare a plăților, ca spre exemplu garanția bancară, astfel lichiditățile rămân la producători și respectiv pot fi utilizate pentru organizarea procesului de colectare și reciclare a produselor și ambalajelor dăunătoare mediului.

Circuit financiar

Neonorarea obligațiunilor financiare

În cadrul mecanismului REP pot surveni situații de neonorare a obligațiunilor. Pentru ca aceste situații să nu perecliteze buna funcționare a REP, dar și pentru a asigura un mecanism de ranforsare a obligațiunilor asumate este necesar de asigurat implementarea următoarelor principii:

- ▶ PRO urmărește ca garanțiile să fie valabile inclusiv pentru perioada prescripțiilor și termenelor de urmărire a onorării plăților restante
- ▶ Garanțiile sunt în mod obligatoriu emise pentru PRO în calitate de beneficiar
- ▶ Tragerea garanției trebuie să fie efectuată în baza unui set specific de documente standardizat la inițiativa PRO și verificate de bancă
- ▶ Pentru neonorarea obligațiunilor de reciclare din culpa PRO, răspund solidar toți producătorii și distribuitorii conform unui mecanism de proporționalitate prestabilit în acordul de asociere între producători.

Neonorarea obligațiunilor

Compensare deșeuri returnate de populație

- ▶ Deoarece sistemul de colectare a deșeurilor în Republica Moldova (cu mici excepții) nu permite stimularea gospodăriilor să sorteze deșeurile (taxele sunt fixe lunare), iar modificarea acestui sistem este costisitor și anevoios, este necesară stimularea bănească a gospodăriilor pentru separarea fracțiunii minoritare a deșeurilor supuse reciclării și transportate la punctele de colectare.
- ▶ Pentru asigurarea unui fair play, tariful trebuie să fie preagreat în cadrul PRO și inclus în plățile pentru serviciile de colectare.
- ▶ Tot lanțul valoric de colectare a deșeurilor până la procesator trebuie să aibă un sistem transparent de tarificare cu opțiuni și mecanisme preagreate, monitorizate și ajustate de PRO.
- ▶ Rolul statului este ca mecanismul de taxare și compensare să fie stimulatoriu pentru introducerea compensării materiale a deșeurilor sortate și transportate de cetățeni către punctele de colectare.

Compensare populație

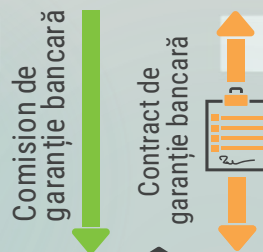

- Supravegherea sistemului de plăți
- Monitorizarea executării obligațiilor
- Colectarea taxelor și amenzilor pentru neonorarea țăntelor
- Utilizarea resurselor acumulate pentru proiecte de ecologizare

Guvern

Producători, importatori
Distribuitori

Achitare sume
restante /
insuficiente
pentru
schema REP

Contract
de membru

Achită la cererea
PRO a sumei garantate pentru
datoria producătorului neonorată

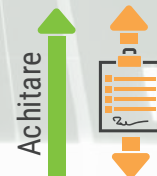

Organizații
de implementare REP (PRO)

Taxe pentru deșeurile
nereciclate și amenziile

Servicii reciclare,
tratare deșeuri

Plată servicii de colectare

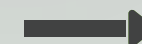
Consumatori

Compensare deșeuri triate
per kg / unitate

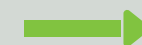
Transportare deșeuri
la centru de colectare

Servicii colectare,
întreprinderi salubritare

Procese materiale

Procese financiare

Relații contractuale

Concluzii și recomandări

- ▶ **Deșeurile generate de populație sunt în declin, dar aceasta constituie în continuare peste 65% din deșeurile totale generate.** Organizarea unui sistem eficient de sortare și reciclare a deșeurilor generate în procesul de consum final trebuie să fie o prioritate importantă în sistemul de ecologizare națională.
- ▶ **REP reprezintă sistemul modern de responsabilizare a producătorilor și cooptare a acestora la procesul de sortare, reciclare a deșeurilor și eliminare a deșeurilor nocive.** Asigurarea unui dialog continuu între participanți și optimizarea soluțiilor și tehnicilor de implementare trebuie să fie asigurat deschis și transparent de către autoritățile naționale.
- ▶ **Obiectivul fundamental al REP este maximizarea volumului de deșeuri colectat de la consumatori și reciclat.** Astfel taxa de mediu trebuie tratată ca o garanție a organizării procesului de colectare a deșeurilor plasate pe piață și reciclarea eficientă a acestora. Guvernul nici într-un caz nu trebuie să considere această taxă drept impozit sau sursă de venit redistribuită la decizia guvernului.

Concluzii și recomandări

- ▶ **Autoritățile trebuie să asigure ca în cadrul mecanismului REP să fie stimulente suficiente pentru fiecare din participanții la proces: producători, colectori, reciclatori și consumatori.** Lipsa stimulentei pentru oricare din actorii participanți va reduce semnificativ eficiența mecanismului REP sau disfuncționalitatea deplină a lanțului de colectare și reciclare și respectiv fără efect pozitiv asupra poluării mediului. Taxa de mediu trebuie să înglobeze motivația pentru fiecare din participanții la proces. Fluxul financiar și mecanismele de transfer și compensare sunt elemente critice pentru distribuția stimulentei către participanții la proces. Modele de operare trebuie să fie bine concepute, coordonate pe larg, astfel încât acestea să fie clare pentru toți participanții la proces.
- ▶ **Implicarea guvernului în fluxul financiar și în calitate de participant activ la redistribuirea veniturilor rezultate din taxele de mediu este categoric nerecomandată.** REP este bazat pe principii de stimulente concurențiale și de piață. Guvernul trebuie să joace exclusiv un rol de monitorizare și penalizare în caz de nerealizare a obiectivelor stabilite. De asemenea, guvernul trebuie să asigure analiza funcționării sistemului și asigurarea corecțiilor în acest sistem, astfel încât activitățile în cadrul mecanismului REP să fie transparente, mediul să fie concurențial, iar participanții motivați să asigure reciclarea maximă a deșeurilor survenite în proces de consum.

Concluzii și recomandări

- ▶ **Lipsa mecanismelor de sortare a deșeurilor în sistemul actual de salubritate, majorează importanța implementării REP.** Dezvoltarea sistemelor REP cu stimulente pentru consumatori, pe categorii de deșeuri nocive și reciclabile efectiv va asigura extragerea din deșeurile generate de consumatorii casnici a tuturor componentelor reciclabile și nocive pentru tratare separată, asigurând ca în sistemele de salubritate municipale să ajungă preponderent deșeurile organice (care constituie o fracție de peste 50%), cele care au impact redus asupra mediului și care nu pot fi reciclate. **Complementarea sistemului actual de colectare a deșeurilor cu mecanisme REP eficiente ar putea fi soluția cea mai ieftină și eficientă de asigurare a sortării deșeurilor menajere.** Anume din acest motiv mecanismele REP, în Moldova necesită soluții de motivare materială a consumatorilor pentru a garanta separarea categoriilor respective de deșeuri și introducerea lor în lanțul de reciclare.
- ▶ **Se recomandă constituirea de grupuri de lucru de către guvern dedicate pe fiecare categorie de deșeuri, atât cele reciclabile, cât și cele nocive.** Grupurile de lucru trebuie să includă reprezentanți ai tuturor participanților la procesul respectiv, inclusiv reprezentanți ai societății civile. Afară de conceperea reglementărilor este critică definirea modelelor operaționale funcționale și alternativele potențiale, care ulterior să se regăsească în ghiduri de operare pentru PRO și participanții la mecanismul REP.

Întrebări?

CENTRUL DE DREPT
AL FEMEILOR

*Promovând împreună drepturile femeilor
Advancing women's rights together*

Mulțumim pentru atenție!